

Организация на обединените нации
Общо събрание

Разпространение: обикновено
23 август 2006 година
Оригинал: английски

Шестдесет първа сесия

Точка 62 от временния дневен ред*

Утвърждаване и закрива на правата на детето

Права на детето

Доклад на независимия експерт за изследването на Организацията на обединените нации на насилието над деца**

Бележка от Генералния секретар

Генералният секретар има чест да предаде на членовете на Общото събрание доклада на независимия експерт на изследването на Организацията на обединените нации за насилието над децата, Паулу Серджиу Пинеиру, предаден съгласно резолюция на Общото събрание 60/231.

Генералният секретар вярва, че Общото събрание ще разгледа подробно настоящото изследване и необходимите механизми за последващи действия и осъществяване на мониторинг върху реализирането на заключенията и препоръките, които то ще приеме по този важен въпрос.

---

* A/61/150 и Корекция 1.

** настоящият доклад е предаден след крайния срок за да включи последна информация

Резюме

Настоящият доклад, който се основава на задълбоченото изследване на Паулу Серджиу Пинейру, независим експерт, назначен от Генералния секретар съгласно резолюция на Общото събрание 57/90 от 2002 година, дава обща картина на насилието над деца и предлага препоръки за превенция и действия по този въпрос. Той предоставя информация за случаите на различни видове насилие над деца в семейството, училището, институции за деца лишени от родителски грижи и места за задържане под стража, места където децата работят и общностите. Докладът се придружава от книга, която съдържа по-подробен отчет за изследването.

Изследването беше подготвено чрез процес на участие, който включва регионални, под-регионални и национални консултанти, експертни тематични срещи и посещения на място. Много правителства също предоставиха изчерпателни отговори на въпросник предаден им от независимия експерт през 2004 година.

Независимият експерт изразява благодарност за широката подкрепа на своята работа, оказана от правителства, регионални организации и междуправителствени органи, както и от подразделения на Организацията на обединените нации, неправителствени организации и деца.

Съдържание

- I. ВЪВЕДЕНИЕ: ЗАКРИЛА НА ДЕЦАТА ОТ НАСИЛИЕ
  - A. Мандат и обхват на изследването
  - B. Процес на изследването
- II. ГЛОБАЛЕН ПРОБЛЕМ
  - A. Скрити, не-докладвани и описани с пропуски
  - B. Разкриваща се картина
  - C. Риск и защитни фактори
  - D. Широк кръг въздействия
- III. УСЛОВИЯ, В КОИТО СЕ ПРОЯВЯВА НАСИЛИЕТО НАД ДЕЦА
  - A. Домът и семейството
  - B. Насилие в училищата и учебните заведения
  - C. Насилие в системата на социалните грижи и правосъдието
  - D. Насилие в работната среда
  - E. Насилие в общността
- IV. ДОСТИГНАТ НАПРЕДЪК
- V. ЗАКЛЮЧЕНИЯ
- VI. ПРЕПОРЪКИ
  - A. Основни препоръки
    - 1. Да се укрепва националната и местната ангажираност и действие
    - 2. Да се забрани всяко насилие над деца
    - 3. Превенцията да се превърне в приоритет
    - 4. Да се пропагандират ценности, в които няма насилие и повишаване на осведомеността
    - 5. Да се повиши капацитета на всички, които работят с децата и за децата
    - 6. Да се обезпечат услуги за възстановяване и социална реинтеграция
    - 7. Да се осигури участието на децата
    - 8. Да се създадат системи и служби за подаване на сигнали, които да са достъпни и удобни за ползване от деца
    - 9. Да се осигури търсене на отговорност и премахване на безнаказаността
    - 10. Да се подходи към насилието над деца от гледна точка на разликата в половете
    - 11. Да се разработи и внедри систематично събиране на национални данни и тяхната научна обработка
    - 12. Да бъде укрепена международната ангажираност
  - B. Препоръки, отнасящи се до определена обстановка

1. У дома и в семейството
  2. В училище и други учебни заведения
  3. В системите на социалните услуги и правосъдието
  4. На работното място
  5. В общността
- С. Осъществяване и последващи действия
1. На национално и регионално равнище
  2. На международно равнище

I. ВЪВЕДЕНИЕ: ЗАКРИЛА НА ДЕЦАТА ОТ НАСИЛИЕ

1. Никакво насилие над деца няма оправдание; всяко насилие над деца може да бъде предотвратено. Въпреки това задълбоченото изследване на насилието над деца (изследването) потвърждава, че такова насилие съществува във всяка страна на света, във всяка култура, класа, образование, доходи и етнически произход. Във всеки регион в противоречие със задълженията по правата на човека и нуждите на развитието на детето, насилието над деца среща социално одобрение, а често е законно и разрешено от държавата.

2. Изследването трябва да отбележи повратна точка - край на оправдаването от страна на възрастните на насилието над деца, независимо дали е „традиция”, или е замаскирано като „дисциплина”. Не може да има компромис в борбата с насилието над деца. Детската уникалност - техният потенциал и уязвимост, тяхната зависимост от възрастните - повелява те да имат повече, не по-малко защита от насилие.

3. Всяко общество, независимо от неговата културна, икономическа или социална среда, може и трябва да спре насилието над деца. Това не означава само наказване на извършителите, а изисква трансформиране на „умствената настройка” на обществата и лежащите в дъното на насилието икономически и социални условия.

4. Настоящото изследване е първото изчерпателно, глобално проучване проведено от Организацията на обединените нации на всички форми на насилие над деца. То се опира на проучването на въздействието на въоръжените конфликти върху децата, което бе проведено от Граса Машел и представено на Общото събрание преди 10 години и се вдъхновява от *Световния доклад по насилието и здравеопазването* на Световната здравна организация. То е също първото глобално изследване, което е насочено пряко и последователно към децата. Децата участваха във всички регионални консултации, проведени във връзка с изследването, красноречиво описвайки както насилието на което са подложени, така и своите предложения за неговото премахване.

5. Насилието над деца има много измерения и изисква многостранна реакция. Настоящото изследване обединява правата на човека, общественото здравеопазване и закрилата на детето и специалистите от тези различни области си сътрудничиха, за да осигурят неговото изготвяне. Изследването спечели от растящия брой научни публикации, в които се изследват причините, последствията и възможностите за превенция на насилието над деца.

6. Закрилата на децата от насилие изисква спешни действия. В продължение на векове децата страдат от невиджано и нечувано насилие от страна на възрастните. Сега, когато мащабът и въздействието на всички форми на насилие на деца се познават по-добре, на децата трябва да се предостави ефективна превенция и закрила, на които те имат неотменно право.

A. Мандат и обхват на изследването

7. През 2001 година по препоръки на Комитета по правата на детето с резолюция 56/138 Общото събрание отправи молба към Генералния секретар да проведе задълбочено изследване по въпроса за насилието над деца и да излезе с препоръки за разглеждане от страните-членки и предприемане на съответни действия. През месец февруари 2003 година аз бях назначен от Генералния секретар да ръководя това изследване.

8. Изследването възприема определението за дете съгласно Член 1 от Конвенцията за правата на детето: „всяко човешко същество на възраст под 18 година, освен ако

съгласно закона, приложим за детето, пълнолетието настъпва по-рано.” Определението за насилие е това от Член 19 от Конвенцията: „всички форми на физическо или умствено насилие, посегателство или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления”. То също използва определението в публикацията *Световен доклад по насилието и здравеопазването (2002 г.)*: преднамерена употреба на физическа сила или власт, във форма на заплаха или действителна, срещу дете, от лице или група, която или води до, или с голяма вероятност би нанесла фактическа или потенциална вреда на здравето на детето, на неговото оцеляване, развитие или достойнство.¹

9. Изследването разглежда насилието над деца в различна среда: семейството, училището, други институции за социални грижи и места за задържане, места където децата работят и общностите. То не разглежда положението на децата във въоръжен конфликт, тъй като този въпрос попада под мандата на Специалния представител на Генералния секретар за деца във въоръжени конфликти, но засяга свързани с него въпроси като насилието срещу бежанци и други разселени деца.

10. Настоящият доклад се съпровожда от книга съдържаща задълбочено представяне на резултатите от изследването и препоръки, както и версия на настоящия доклад, подходяща за деца.

В. Процес на изследването

11. При подготовката на изследването аз използвах процеса на участие, който включва регионални, под-регионални и национални консултации, експертни тематични срещи и посещения на място. През месец март 2004 година, аз разпространих подробен въпросник до правителствата относно техния подход към насилието над деца. Бяха получени общо 133 отговора.²

12. Между месец март и юли 2005 година бяха свикани девет регионални консултации: Карибските острови, Южна Азия, Западна и Централна Африка, Латинска Америка, Северна Америка, Източна Азия и Тихия океан, Близкия изток и Северна Африка, Европа и Централна Азия, Източна и Южна Африка. На всяка консултация присъстваха средно 350 участници, включително министри от правителства и други официални лица, парламентаристи, представители на регионални и други междуправителствени организации и подразделения на Организацията на обединените нации, неправителствени организации (НПО), национални институции по правата на човека (НИПЧ), други сдружения и организации на гражданското общество, включително медиите и религиозни организации, както и деца. Децата присъстваха на всички регионални консултации, като те бяха предшествани от събрания на които децата дадоха своя принос, както и препоръки за изследването. На разположение са отчетите от всяка регионална консултация, включително препоръките. Състояха се също редица под-регионални и национални консултации.

13. Правителствата, които бяха домакини на тези консултации, активно участваха в пропагандирането на изследването. Важна роля в организирането на консултациите играха регионални организации като Африканския съюз, Арабската лига, Карибската общност (КАРИКОМ), Съвета на Европа, Европейския съюз, Между-американската

---

¹ E. G. Krug et al. (eds.), *World Report on Violence and Health* (Geneva, World Health Organization, 2002), p. 5

² Към 31 юли 2006 година, 132 страни-членки и една страна-наблюдател подадоха своите отговори. Всички отговори са на разположение на интернет-страницата на ВКБООН: <http://www.ohchr.org/english/bodies/study.htm>

комисия по правата на човека на Организацията на американските държави и Южно-азиатската асоциация за регионално сътрудничество. Редица национални и регионални организации се ангажираха с постоянно участие в процесите след излизане на Изследването.

14. Аз предприех работни посещения в Аржентина, Канада, Китай, Салвадор, Гватемала, Хаити, Хондурас, Индия, Израел и окупираните палестински територии, Мали, Пакистан, Парагвай, Словения, Южна Африка, Тайланд и Тринидад и Тобаго. Аз съм много благодарен на всички, които улесниха посещенията и на правителствата на страните, в които се състояха консултации и посещения.

15. Аз проведох редовни консултации с членове на Комитета по правата на детето и притежателите на специални процедурни мандати в бившата Комисия по правата на човека. Бяха анализирани заключителните забележки по отчетите на страните-членки до Комитета, както и отчетите на съответните носители на специални процедурни мандати.

16. Изследването и неговия секретариат в Женева получиха подкрепа от три органа на Организацията на обединените нации: Службата на Върховния комисар по правата на човека на ООН (ОНСНР), Детския фонд на ООН (УНИЦЕФ), и Световната здравна организация, заедно с мулти-дисциплинарен Съвет на редакторите, съставен от експерти.

17. Много други организации дадоха принос за изследването, включително Международната организация на труда (МОТ), Службата на Върховния комисар на ООН за бежанците (ВКБООН), Образователната, научна и културна организация на ООН (ЮНЕСКО), Службата на ООН за наркотиците и престъпността (СНПООН) и Отделението за напредък на жените на Отдела на ООН по икономически и социални въпроси. Състоя се среща на междуведомствена група на ООН за разработка на последващи действия след излизането на изследването.

18. Използвах също много първична информация предоставена за изследването през последните три години от различни заинтересовани страни, включително деца. Повече от 270 лица и организации от много части на света отговориха на призива ми за обществено участие. Предоставените материали включват данни от деца и отчети от големи научно-изследователски проекти изпълнени специално за изследването.³

19. Неправителствените организации дадоха значителен принос, включително чрез писмени материали. Още в началото на процеса на изследването бе създадена Съвещателна колегия на неправителствените организации с представители от всичките региони, в която участваха и деца. Аз поддържах тесен контакт с под-групата по Децата и насилието, създадена в рамките на Групата на НПО за Конвенцията за правата на детето.

20. В допълнение към многобройните научни материали, Международният алианс "Спасете децата" даде специален принос като съветваше и улесняваше участието на децата, особено по време на регионалните консултации, заедно с УНИЦЕФ и другите партньори. Глобалната Информационна мрежа по правата на детето (ИМПД) обработваше документално напредъка на изследването, включително моите срещи с децата, като даваше широка публикация на материалите на своята интернет-страница.⁴

---

³ Списъкът на подадените материали е на разположение на интернет-страницата на изследването на Генералния секретар на ООН на насилието над деца: <http://www.violencestudy.org>.

⁴ Информационна мрежа по правата на детето (CRIN): <http://crin.org/violence/>

21. Научно-изследователски центрове и мрежи предоставиха информация и участваха в консултациите. Изследователският център „Иноченти“ на УНИЦЕФ предостави проучвания по трафика на деца, женското обрязване и възможностите на стандартите и механизмите на правата на човека за закрила на децата. Бяха организирани тематични срещи по насилието на основата на различието на половете, училищата, дома и семейството, децата с увреждания, правосъдните системи за малолетни и децата в конфликт със закона, ролята на религиозните организации, информационните и комуникационните технологии, бежанците и другите разселени деца, както и методологията за измерване на насилието.

22. Подготовката на изследването предизвика регионални и национални действия. В много страни подготовката на отговорите от въпросника предизвика национални дебати, вдъхнови осъществяването на действия и вече доведе до извършване на дейности в отговор на заключенията на изследването. В Близкия изток и Северна Америка, съществуващият Ръководен комитет за консултации бе трансформиран в регионален механизъм за последващи действия, като разшири членството и прие представители от местните органи на властта и включи в своята дейност по-широко Арабската лига. Южно-азиатският форум за премахване на насилието над деца, като между-правителствен орган, беше създаден на министерско равнище с представителството на всички страни, а Пакистан стана домакин на секретариата за първите две години. След ангажиментите, огласени на консултациите в Любляна, Съветът на Европа започна изпълнението на програма „Да изградим Европа за и с децата“ през месец април 2006 година, която фокусира върху формирането на политика и оказване на техническа подкрепа на страните за премахване на насилието над деца и ще служи като механизъм за последващи действия в резултат на изследването. През месец май 2006 година децата, които бяха участвали в регионалните консултации, се срещнаха в Ню Йорк за съгласуване на препоръките за по-нататъшни действия приети на тези консултации и други срещи.

23. Процесът на изследването създаде високи очаквания, особено сред децата, които биха искали то да стане катализатор за реална и трайна промяна. Бих искал да изразя дълбоката си благодарност на тези, които взеха участие в него.

II. ГЛОБАЛЕН ПРОБЛЕМ

24. Съобщения за жестоки и унижителни наказания, генитални осакатявания на момичета, липса на грижи, сексуална злоупотреба, убийства и други форми на насилие над деца отдавна са регистрирани, но сериозното и неотложно естество на този глобален проблем беше разкрито едва в последно време.⁵

A. Скрити, не-докладвани и описани с пропуски

25. Насилието над деца се проявява в различни форми и се влияе от дълга редица фактори, от личната характеристика на пострадалия и извършителя до тяхната културна и физическа среда. Обаче, голяма част от насилието над деца остава скрита по различни причини. Една е страхът: много деца се страхуват да съобщят за случаи на насилие над тях. В много случаи родителите, които трябва да закрилят своите деца, мълчат, когато насилието се упражнява от съпруг/а или друг член на семейството, по-силен член на обществото като работодател, полицейски служител, или ръководител на общността. Страхът е тясно свързан с петното, с което често се заклепват

---

⁵ A. Reza, J. A. Mercy and E. Krug, “Epidemiology of violent deaths in the world”, *InjuryPrevention*, vol. 7 (2002), pp. 104-111; Krug, op. cit. at note 1, pp. 59-86.

съобщаващите за насилие, особено в места където „честта“ на семейството се поставя над безопасността и благополучието на децата. Изнасилването и други форми на сексуалното насилие често водят до остракизъм, повече насилие или смърт.

26. Приемането на насилието от обществото също е важен фактор: както децата, така и извършителите могат да смятат физическото, сексуалното и психологическото насилие като неизбежно и нормално. Налагането на дисциплина чрез физическо и унижително наказание, високомерно отношение и сексуален тормоз често се възприемат като нормално, особено ако не доведе до „видимо“ или трайно физическо нараняване. Отражение на такова отношение е липсата на изрична правна забрана на телесното наказание. Според движението „Глобална инициатива за премахване на всяко телесно наказание на децата“, най-малко 106 страни не забраняват използването на телесното наказание в училище, а в 147 страни не е забранено в детските заведения за социални грижи и досега само 16 страни са забранили телесното наказание у дома.⁶

27. Насилието остава невидимо също така защото няма безопасни или доверителни начини за децата или възрастните да съобщават за него. В едни части на света, хората не вярват на полицията, на социалните служби или на тези, които са на власт; в други - особено в селските райони, няма достъпни представители властта, на които може да се съобщи за насилие.⁷ Там където се събират данни, те не винаги се регистрират пълно, последователно или по прозрачен начин. В повечето части на света особено малко данни има за насилието в заведенията на социалните служби или в местата за задържане, защото макар случаите да се документират, от повечето заведения не се изисква регистрация и разкриване на информацията - даже на родители на засегнатото дете.

В. Разкриваща се картина

28. Редица инициативи от международен статистически анализ до изследване на действията на местно равнище разкриват по-ясна картина на мащаба и проникващата природа на проблема. Данните появили се в резултат от тези инициативи показват, че макар в някои случаи насилието да е неочаквано и изолирано, по-често актовете на насилие над деца се извършват от хора, които са част от техния живот: родители, съученици, учители, работодатели, приятели или приятелки, съпрузи или партньори. Следните примери показват диапазона на насилието над деца:

(a) На основата на ограничени данни за страни, СЗО изчислява, че през 2002 година почти 53,000 деца са загинали в резултат на убийство.⁸

(b) Изнасяйки данни за редица развиващи се страни, в Глобалната анкета за състоянието за здравето в училищата, неотдавна бе обобщено, че между 20 и 65 процента от децата на училищна възраст са съобщавали, че са били вербално или физически тормозени през последните 30 дни.⁹ Тормозът се среща често и в развитите страни.¹⁰

---

⁶ Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, *Global Summary of the Legal Status of Corporal Punishment of Children*, 28 June 2006.

⁷ Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence (Geneva, World Health Organization, 2005).

⁸ *Global Estimates of Health Consequences due to Violence against Children*. Background paper for the United Nations Study on Violence against Children (Geneva, World Health Organization, 2006).

⁹ Анализът предоставен на изследването от Глобална анкета за здравеопазването в училищата : Световната здравна организация (<http://www.cdc.gshs> или http://www.who.int/school_youth_health/gshs) използва данни от анкети проведени през 2003 до 2005 година в Ботсвана, Чили (столичните райони),

(c) СЗО изчислява, че през 2002 година 150 милиона момичета и 73 милиона момчета под 18 годишна възраст са пострадали от изнасилване или други форми на сексуално насилие съдържащо физически контакт.¹¹

(d) Съгласно оценка на СЗО между 100 и 140 милиона момичета и жени в света са пострадали от някаква форма на женско генитално осакатяване/обрязване.¹² Оценките от УНИЦЕФ, публикувани през 2005 година, показват, че в Африка на юг от Сахара, Египет и Судан, всяка година 3 милиона момичета и жени са жертва на генитално осакатяване/обрязване.¹³

(e) Последната оценка на МОТ показва, че през 2004 година 218 милиона деца са ангажирани в детски труд, от които 126 милиона в опасна работа.¹⁴ Оценката за 2000 година посочва, че 5.7 милиона деца се трудят принудително или като роби, 1.8 милиона - в областта на проституцията и порнографията и 1.2 милиона са жертва на трафик.¹⁵ Обаче, в сравнение с оценките публикувани през 2002 година, детският труд е намалал с 11 процента и 25 процента по-малко деца са заети в опасно производство.¹⁶

С. Риск и защитни фактори

29. Икономическото развитие, статусът, възрастта, полът и различието в половете са между многото фактори свързани с риска от насилие с летален край. Оценката на СЗО показва, че през 2002 година равнището на убийства на деца е два пъти по-високо в страните с ниски доходи, отколкото в тези с високи доходи (2.58 срещу 1.21 на 100,000 души). Най-висок е броят на убийства на деца при подрастващите, особено момчета на възраст между 15 до 17 години. (3.28 за момичета, 9.06 за момчета) и между деца до 4 годишна възраст (1.99 за момичета, 2.09 за момчета) и подрастващи.¹⁷

30. Проучванията показват, че малките деца са в най-голям риск от физическо насилие, докато сексуалното насилие главно засяга децата, достигнали пубертета или юношество. Момчетата са в по-голям риск от физическо насилие, отколкото момичетата, а момичетата са изправени пред по-голям риск от сексуално насилие, липса на грижи или насилствена проституция.¹⁸ Социалните и културните модели на поведение и стереотипните роли и социално-икономическите фактори като доходи и образование играят също важна роля.

Китай (Пекин), Гвиана, Йордания, Кения, Ливан, Намибия, Оман, Филипините, Свазиленд, Уганда, Обединените арабски емирати, Венецуела (Лара), Замбия и Зимбабве (Хараре).

¹⁰ C. Currie et al., *Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) Study: international report from the 2001/2002 survey*. Health Policy for Children and Adolescents, No. 4 (Geneva, World Health Organization, 2004).

¹¹ *Global Estimates of Health Consequences due to Violence against Children*, изданието цитирано в б. 8, на основата на оценки от Г. Андрюз и др.: „Child sexual abuse, chapter 23 in M. Ezzati et al., (2004) *Comparative Quantification of Health Risks: Global and regional burden of disease attributable to selected major risk factors* (Geneva, World Health Organization, 2004), vol. 2, pp. 1851-1940, с използване на данни от Поделението за населението на Отделът на Организацията на обединените нации по икономически и социални въпроси за населението под 18 годишна възраст.

¹² *Женско генитално осакатяване*, Световна здравна организация, Факти № 241 (Женева, 2000 г.)

¹³ *Changing a Harmful Social Convention: Female Genital Mutilation/Cutting, Innocenti Digest No. 12* (Florence, UNICEF Innocenti Research Centre, 2005).

¹⁴ *The End of Child Labour: Within Reach. Global Report* (Geneva, International Labour Office, 2006).

¹⁵ *A Future Without Child Labour. Global Report* (Geneva, International Labour Office, 2002).

¹⁶ *Global Trends in Child Labour 2000-2004*. International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC) and Statistical Information and Monitoring Programme on Child Labour (SIMPOC) (Geneva, International Labour Office, 2006).

¹⁷ *Global Estimates of Health Consequences due to Violence against Children*, изданието цитирано в бел. 8

¹⁸ Круг, изданието цитирано в бел. 1

31. Ограничени по мащаб проучвания разкриват, че някои групи деца са особено уязвими по отношение на насилието. Това са деца с увреждания, от малцинства и други маргинализирани групи, „улични деца”, и деца в конфликт със закона, както и бежанци и други разселени деца.

32. Растящото неравенство в доходите, глобализацията, миграцията, урбанизацията, заплахите за здравето, особено от пандемията ХИВ/СПИН, технологичния наредък и въоръжените конфликти се отразяват на това как ние се отнасяме към децата. Изправяйки се пред тези предизвикателства, както и достигането на международно съгласувани цели, например целите на развитие на хилядолетието, ще доведат до премахването на насилието над деца.

33. Така както някои фактори повишават податливостта на децата към насилие, съществуват също фактори, които биха могли да предотвратят или намалят вероятността от насилие. Макар че е нужно повече изследване относно тези защитни фактори, ясно е, че стабилните семейства могат да бъдат мощен източник на защита на децата от насилие при всяка среда.

34. Фактори, които са може би защитни в дома, а също и в друга среда, са добрите родителски грижи, развитието на силна привързаност между родителите и децата и положителната дисциплина без насилие. Фактори, които вероятно са защитни срещу насилието в училище, включват цялостна училищна политика и ефективни учебни програми, които подкрепят развитието на отношения и поведение без насилие и без дискриминация. Защитен ефект срещу насилието в общността имат също високите равнища на социално сцепление, даже при наличието на рискови фактори.

35. Данни от изследвания, събрани от неправителствени организации, определят няколко фактора, които изглеждат, че подпомагат устойчивостта на децата, които са били обект на насилие.¹⁹ Тези фактори на устойчивост включват надеждна привързаност на детето към възрастен член на семейството, доброкачествени родителски грижи по време на детството, отношения на топлина и взаимна подкрепа с родител, който не се възползва от това, както и отношения на взаимна поддръжка със съученици, които не злоупотребяват с наркотици или престъпно поведение.

D. Широк кръг въздействия

36. Макар последствията от насилие над децата могат да се изменят в зависимост от своя характер и степен на тежест, краткосрочните и дългосрочните последствия често са тежки и увреждащи. Насилието може да доведе до по-голяма податливост на социално, емоционално и познавателно увреждане за цял живот и до поведение, опасно за живота,²⁰ като например злоупотреба с наркотици и ранно започване на сексуално поведение.²¹ Отнасящите се към това душевно здраве и социални проблеми включват притеснение и депресивни разстройства, халуцинации, влошено изпълнение на трудовите задължения, разстройство на паметта, както и агресивно поведение. Ранното излагане на насилие се свързва с по-късни болести на сърцето, белия и черния дроб,

---

¹⁹ *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence* (Geneva, World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect, 2002).

²⁰ V. J. Felitti et al., “Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study”, *American Journal of Preventive Medicine*, vol. 14 (1998), pp. 245-258..

²¹ Centers for Disease Control and Prevention, *Adverse Childhood Experiences Study* (Atlanta, National Centers for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention, 2006). Available at <http://www.cdc.gov/NCCDPHP/ACE> .

полово предавани болести и смърт на зародиша по време на бременност, както и по-късно насилие към интимния партньор и опити за самоубийство.²²

37. Съществува малко налична информация относно глобалната икономическа цена на насилието над деца, особено в развиващите се страни. Обаче, различните краткосрочни и дългосрочни последици, свързани с насилието над деца подсказва, че икономическите последици за обществото са значителни. Финансовите разходи, свързани със злоупотребата с деца и оставянето им без грижи, включително бъдещата загуба на доходи и лечението на психически заболявания бяха оценени в Съединените щати през 2001 година на 94 милиарда щатски долара.²³

III. УСЛОВИЯ, В КОИТО СЕ ИЗВЪРШВА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

A. Домът и семейството

38. Семейството е естествена основна групов единица на обществото, както гласи Член 16 от Всеобщата декларация за правата на човека и Член 10 и 23 съответно от Международните пактове по икономически, социални и културни права и по гражданските и политическите права. Основна предпоставка на Конвенцията за правата на детето, съдържаща се в Преамбюла, е, че семейството е естествена среда за растежа и благополучието на всички негови членове - и особено на децата - с което се признава, че семейството има най-голям потенциал за закрила на децата и за осигуряване на физическа и емоционална безопасност. Личният живот и независимостта на семейството са ценени във всички общества и правото на личен и семеен живот, дом и кореспонденция е гарантирано от международните правни инструменти, посветени на правата на човека.²⁴ Премахването на насилието над деца и вземането на ответни мерки е може би най-голямо предизвикателство в контекста на семейството, считано от мнозинството за най-”личната” от личните сфери. Обаче, правото на децата на живот, оцеляване, развитие, достойнство и физическа цялост не свършва на прага на семейния дом, нито задълженията на държавите да осигурят тези права на децата.

39. През последните десетилетия е регистрирано и документирано разпространението на насилието над деца от родители и други близки членове на семейството - физическо, сексуално и психологическо насилие, както и преднамерено лишаване от грижи. От най-ранна възраст до 18 години децата са уязвими към различни форми на насилие вътре в своя дом. Извършителите са различни в зависимост от възрастта и зрелостта на пострадалите и могат да бъдат родители, втори родители, приемни родители, братя и сестри, други членове на семейството и лица предоставящи грижи.

40. Повечето случаи на насилие над деца в семейството не са фатални, нито причиняват постоянни или сериозни видими телесни повреди. Обаче в някои случаи насилието над много малки деца в семейството причинява постоянни увреждания и даже смърт, макар извършителят да не си е поставял за цел причиняването на такава вреда. Научните изследвания проведени в различни страни показват, че „синдрома на

---

²² Вижте предишната бележка под линия. Също вижте Panel on Research on Child Abuse and Neglect, Commission on Behavioural and Social Sciences and Education, National Research Council, *Understanding Child Abuse and Neglect* (Washington, D.C., National Academy Press, 1999).

²³ S. Fromm, “Total estimates cost of child abuse and neglect in the United States - statistical evidence. “ Prevent Child Abuse America: (Chicago, PCAA, 2001

²⁴ Вижте например, Член 8 от Конвенцията за защитата на правата на човека и основните свободи, и Член 17 от Международния пакт за гражданските и политическите права.

разтърсеното дете” - малтретиране на малки деца чрез разтърсване - често е причина за травми на главата и тежко мозъчно-черепни травми.²⁵

41. Насилието над деца в семейството често се извършва в контекста на дисциплината и взема форма на физическо, жестоко или унизително наказание.²⁶ Суровото отношение и наказание в семейството е често явление както в развитите, така и в развиващите се страни. Децата, както се съобщава в научни изследвания и в разговорите им за себе си по време на регионалните консултации за изследването, подчертават физическата и психологическа болка, която изпитват в резултат от тези форми на отношение и предлагат положителни и ефективни алтернативни форми на налагане на дисциплина.²⁷

42. Физическото насилие често се съпровожда с психологическо насилие. Оскърбления, прякори, изолация, отхвърляне, заплахи, емоционално безразличие и подценяване са все форми на насилие, които биха могли да бъдат пагубни за психологическото развитие на детето и неговото благополучие - особено ако идват от уважаван възрастен, като например родителя. От жизнено важно значение е родителите да се стремят да използват изключително не-насилствени методи за дисциплина.

43. Лишаването от грижи, включително отказът от удовлетворяване на физическите и емоционални нужди на децата, от защита при опасност или от получаване на медицински или други услуги, когато е необходимо, допринася за смъртността и заболяемостта на децата. Липсата на баланс на половете между момчетата и момчетата в някои региони подсказва, че особено момчетата са в риск от липса на грижи, както и от насилие. Уврежданията също увеличават риска да бъдат оставени без грижи. Децата с увреждания рискуват да бъдат изоставени, като тази практика в някои случаи се приема и насърчава.²⁸

44. Все повече се признават случаите на сексуално насилие у дома. Прегледът на изследванията в 21 страни (повечето развити) свидетелства, че 7-36 процента от жените и 3-29 процента от мъжете съобщават, че в детството си са били подложени на сексуално насилие, а по-голямата част от изследванията отбелязват, че момчетата са ставали жертва на злоупотреба 1.5-3 пъти повече от момчетата. Повечето злоупотреби са станали в рамките на семейството.²⁹ Също така, изследване на СЗО както в развитите, така и в развиващите се страни, показва, че между 1 и 21 процента жени са съобщили, че са били обект на сексуална злоупотреба преди 15-годишна възраст, в повечето случаи от мъж - член на семейството освен бащата или втория баща.³⁰

45. Отсъствието на правно установена минимална възраст за сексуално съгласие и брак в някои страни излага децата на насилие от страна на партньора. Смята се, че осемдесет и два милиона момчета се омъжват преди достигане на 18-годишна

²⁵ O. Flodmark, „Imaging in battered children”, *Rivista di Neuroradiologia*, том 17 (2004 г.)

²⁶ J.E.Durrant “Corporal punishment prevalence, predictors and implications for child behavior and development”, в S.N.Hart (ed.), „*Eliminating Corporal Punishment*” (Paris, UNESCO, 2005), стр. 52 и 53.

²⁷ Интернет-страницата на изследване на Генералния секретар на ООН на насилието над деца (<http://www.violencestudy.org/r27>), International Save the Children Alliance, *Ending Physical and Humiliating Punishment of Children — Making it Happen, Part 1*. Submission to the United Nations Secretary-General’s Study on Violence against Children (Stockholm, Save the Children Sweden, 2005).

²⁸ изследване на Генералния секретар на ООН на насилието над деца, *Регионален преглед: Насилие срещу децата в Западна и Централна Африка*, 2005 г., стр. 11.

²⁹ D. Finkelhor (1994) “The international epidemiology of child sexual abuse”, *Child Abuse & Neglect*, vol. 18, No. 5 (2005), pp. 409-417.

³⁰ изследване в няколко страни на здравето на жената и домашното насилие, както е цитирано в бел. 7

възраст.³¹ Значителна част от тези момичета се омъжват на много по-ранна възраст, често насилствено, и са изправени пред голям риск от насилие, включително принудителен секс.

46. Вредните традиционни практики засягат децата непропорционално и обикновено родителите или ръководителите на общността ги принуждават да следват такива практики в ранна възраст. Според Специалния докладчик по въпросите на традиционните практики опасни за здравето на жените и децата-момичета, женското генитално осакатяване, което по данни на СЗО се извършва върху момиченца на все по-ранна възраст, преобладава в Африка, както и в някои части на Азия и сред имигрантските общности в Европа, Австралия, Канада и Съединените щати.³² Други вредни традиционни практики, които засягат децата, са връзване, нанасяне на резки по тялото, изгаряне, жигосване, насилствени обреди по посвещаване, надобеляване чрез прехранване, насилствено встъпване в брак, тъй наречените престъпления на „честта“ и насилие, свързано с чеиза, екзорсизъм или „магьосничество“.

47. Съгласно някои оценки между 133 и 275 милиона деца в целия свят стават свидетели на домашно насилие всяка година.³³ Честото излагане на деца на насилие в техните домове, обикновено при побоища между родители или между майката и нейния партньор, могат сериозно да се отразят на благополучието на детето, на развитието на личността и социалните взаимодействия по време на детството и в зряла възраст.³⁴ Насилието между партньорите живеещи на семейни начала увеличава също риска от насилие над деца в семейството, като изследвания от Китай, Колумбия, Египет, Мексико, Филипините и Южна Африка показват силна връзка между насилието над жените и насилието над децата.³⁵ Изследване от Индия свидетелства, че домашното насилие удвоява риска от насилие над деца.³⁶

„с тези две ръце майка ми ме държи, грижи се за мене, това обичам аз...с тези две ръце майка ми ме удря - това аз мразя“ младо момиче, източна Азия³⁷

---

³¹ J. Bruce, “Married adolescents girls; human rights, health and development needs of a neglected majority”, paper presented by the Population Council at the Supporting Event: Early Marriage in a Human Rights Context, United Nations Special Session on Children, 8-10 May 2002.

³² Под-комисията по насърчаване и защита на правата на човека, която се явява основен допълнителен орган на бившата Комисия по правата на човека, е проучила редица тематически въпроси свързани с проблема за насилието над деца през последните няколко години. Специалният докладчик по въпросите на традиционната практика, засягащи здравето на жените и детето-момиче Халима Ембарек Уарзази, отделя особено внимание на премахването на женското генитално осакатяване (ЖГО). Вижте например нейният девети и последен доклад за положението, засягащо премахването на традиционните практики отразяващи се на здравето на жените и децата-момичета. (E/CN.4/Sub.2/2005/36)

³³ Оценки, базирани на данните на Отделението по населението на Организацията на обединените нации за населението в света под 18 години за 2000 година и проучванията на домашното насилие от 1987 до 2005 година. *Зад затворените врати: Въздействието на домашното насилие върху децата* (Лондон, УНИЦЕФ и Боди шоп интернашънъл, 2006 година)

³⁴ L. A. McClosky, A. J. Figueredo and M. P. Koss, “The effect of systemic family violence on children’s mental health”, *Child Development*, vol. 66 (1995), pp. 239–1261 cited in Krug, op. cit. at footnote 1, p 103; and S. R. Dube et al., “Exposure to abuse, neglect, and household dysfunction among adults who witnessed intimate partner violence as children: implications for health and social services”, *Violence and Victims*, vol. 17, No. 1 (2002), pp. 3–17.

³⁵ Krug, вижте бележка 1.

³⁶ W. M. Hunter et al., “Risk factors for severe child discipline practices in rural India”, *Journal of Paediatric Psychology*, vol. 25 (2000), pp. 435–447.

³⁷ Международен алианс “Спасете децата”, *Ending Physical and Humiliating Punishment of Children –*

В. Насилие в училищата и учебните заведения

48. В повечето страни децата прекарват повече време под грижите на възрастни в училищна обстановка отколкото където и да е извън собствения им дом. Училищата играят важна роля за закрила на децата от насилие. Възрастните, които следят за реда и работят в учебни заведения, имат задължение да осигурят безопасна среда, която подкрепя и насърчава достойнството на децата и тяхното развитие.

49. За много деца училищната обстановка ги излага на насилие и може да ги научи да използват насилието. В общественото възприятие насилието в училище възприема цвят, в който медиите разкрояват извънредните случаи на убийства и отвлечане на ученици. Обаче, има по-малко вероятност на децата да се случат смърт или тежки наранявания в училище, отколкото в техните домове или сред общността.

50. Насилието, извършвано от учители и друг училищен персонал с или без открито или мълчаливо одобрение на министерствата на образованието и другите органи, които контролират училищата, включва телесно наказание, жестоки или унижителни форми на психологическо наказание, сексуално насилие или насилие основано на разликата в половете, и тормоз. Телесното наказание като бой с ръка или пръчка е стандартна практика в училищата на голям брой страни. Конвенцията за правата на детето изисква държавите да вземат всички необходими мерки да осигурят дисциплината в училище да се налага по начин съобразен с Конвенцията. Движението Глобална инициатива за премахване на всяко телесно наказание на децата съобщава, че в 102 страни телесното наказание в училищата е забранено, но прилагането на забраната не е еднакво.³⁸

51. В училищата съществува и насилие под формата на бой и тормоз между учениците.³⁹ В някои общества агресивното поведение, включително тормозът се възприема широко като дребен дисциплинарен проблем. Тормозът често се свързва с дискриминация срещу учениците от бедни семейства или етнически маргинализирани групи, или с особени лични характеристики (например външен вид или физически или умствени недостатъци). Тормозът най-често е вербален, но се случва и физическо насилие. Училищата са засегнати също от събитията навън в общността, например, засиленото присъствие на бандитската култура или престъпната дейност от бандитски групи, особено свързана с наркотици.⁴⁰

52. В учебните заведения също има случаи на сексуално насилие и насилие основано на различието в половете. Голяма част от това насилие е насочено срещу момичетата и се причинява от учители и съученици. В много държави и региони се отбелязва все повече насилие над хомосексуални, лесбийски, бисексуални и транс-сексуални ученици. Насилието, основано на секса и различието в половете се улеснява от неспособността на правителствата да приемат и приложат закони, които създават изрична защита на учениците от дискриминация.

Making it Happen, Part 1. Материал предоставен за изследването на Генералния секретар на Организацията на обединените нации по насилието над деца (Стокхолм, Спасете децата Швеция, 2005 г.).

³⁸ Global Summary of the Legal Status of Corporal Punishment of Children, цитирано в бележка 6.

³⁹ D. Olweus, *Bullying at School: What We Know and What We Can Do* (Oxford, Blackwell, 1993).

⁴⁰ изследване на Генералния секретар на ООН на насилието над деца, *Регионални консултации: доклад за резултатите: Карибите*, Порт оф Спейн, март 2005 година.

В. Насилие в системата на социалните грижи и правосъдието

53. Милиони деца, особено момчета прекарват значителни периоди от своя живот под контрол и надзор в системата от домове за грижи за децата или в системата за правосъдие, като сиропиталища, домове за деца, домове за деца лишени от родителски грижи, полицейски стаи за задържане, затвори, заведения за превъзпитания на децата и изправителни училища.⁴¹ Тези деца са в риск от насилие от персонала и служителите, които отговарят за тяхното благополучие. Телесното наказание в тези институции не е изрично забранено в повечето страни.

54. Пренаселването и оскъдните условия, социалната стигматизация и дискриминацията, както и лошо обучен персонал увеличават риска от насилие. Ефективните механизми за подаване на жалби, мониторинг и инспекция и подходящото регулиране от страна на правителството, както и надзора често липсват. Не всички извършители са заставени да отговарят за постъпките си, което създава атмосфера на безнаказаност и търпимост към насилието над деца. Въздействието на настаняването на децата в институции не се ограничава само с преживяване на насилие. То може да включва дългосрочни ефекти, като сериозно изоставане в развитието, увреждания, необратими психологически травми и увеличено равнище на самоубийства и рецидивизъм.

55. Не по-малко от 8 милиона деца в света се намират в детски заведения.⁴² Относително малко от тях са там защото нямат родители, а повечето са поради увреждания, раздяла в семейството, домашно насилие и социални и икономически условия, включително бедност.

56. Насилието от персонала на заведенията за да „наложат дисциплина“ върху децата включва бой с ръка, пръчка или гумен маркуч и блъскането на детските глави в стената, завързването в чували, връзването с въже към мебели, затваряне в хладилни стаи в продължение на дни или оставяне да лежат в собствените си изпражнения.⁴³

57. В социалните заведения децата с увреждания могат да станат жертва на насилие под маската на лечение. В някои случаи деца още на 9 години се подлагат на електрошоково лечение без използване на мускулни релаксанти или анестезия.⁴⁴ Електрошокове се използват също като „отрицателен стимул“ за контрол на поведението на децата. Използват се също наркотици за контролиране на поведението на децата и превръщането им в „по-послушни“, което ги прави по-неспособни да се съпротивляват на насилието.⁴⁵

---

⁴¹ Моля отбележете, че положението на други деца на попечение на държавата включително бежанци и децата на имигранти, както и положението на децата служещи във въоръжени сили в мирно време, е разгледано в дълбочина в изследването за насилието.

⁴² D. Tolfree, *Roofs and Roots: The care of separated children in the developing world*. (London, Save the Children UK, 1995), цитирано в Save the Children Alliance, *A Last Resort: The Growing Concern about Children in Residential Care* (London, Save the Children UK, 2003), *cmp.* 15.

⁴³ изследване на Генералния секретар на ООН на насилието над деца, Регионален преглед: Регион на Близкия изток и Северна Африка (2005); Ментъл дисабилитис райтс интърнашънъл, *Hidden Suffering: Romania's Segregation and Abuse of Infants and Children with Disabilities*. (Вашингтон, Mental Disability Rights International, 2006).

⁴⁴ Ментъл дисабилитис райтс интърнашънъл, *Behind Closed Doors: Human Rights abuses in the Psychiatric Facilities, Orphanages and Rehabilitation Centers of Turkey*. (Вашингтон, Mental Disability Rights International, 2006)

⁴⁵ изследване на Генералния секретар на ООН на насилието над деца, Обобщителен доклад, тематична среща по въпросите на насилието над деца с увреждания. 28 юли 2005 година (Ню Йорк, УНИЦЕФ, 2005 г.), стр. 18.

58. Липсата на грижи също е явление присъщо на много детски заведения, където условията са толкова лоши, че поставят в риск здравето и живота на децата. В много заведения за деца с увреждания, няма достъп до образование, почивка, рехабилитация и други програми. Децата с увреждания често се оставят в техните легла или детски креватчета дълго време без човешки контакт или общуване. Това може да доведе до тежки физически, умствени и психологически увреждания.

59. Децата в детските социални заведения са уязвими към насилие от други деца, особено когато условията са лоши и контролът от страна на персонала е слаб и когато по-големите и по-агресивните деца не са отделени от по-малките и по-уязвимите. Персоналът понякога одобрява или да насърчава злоупотребата между връстници.

60. Макар и забранено от международния пакт за граждански и политически права и Конвенцията за правата на детето, някои страни все още осъждат на смърт деца под 18 години за извършено от тях престъпление. В настоящия момент най-малко 31 страни разрешават телесно наказание на деца като присъда за престъпления,⁴⁶ което в някои страни може да представлява осъждане на бой с пръчка, бичуване, замеряне с камъни или ампутация.

61. Независимо от задължението задържането на деца под стража да бъде използвано само като последна мярка или за възможно най-кратък период от време, съгласно член 37 от Конвенцията за правата на детето, оценява се, че през 1999 година 1 милион деца са лишени от свобода.⁴⁷ Повечето от тях са обвинени за дребни закононарушения и това им е първо провинение пред закона. Много от тях са задържани поради мързел, скитничество или липса на дом. В някои страни мнозинството задържани деца не са осъдени за престъпление, а чакат съдебен процес.⁴⁸

62. Децата в местата за задържане често са подложени на насилие от персонала, включително като форма на контрол или наказание, често за малки провинения. Най-малко в 77 страни телесното и други форми на наказания с използване на сила се приемат като законни дисциплинарни мерки в заведенията за лишаване от свобода.⁴⁹ Децата се бият с ръце и пръчки, връзват се болезнено и са подложени на унижително отношение като събличане голи и налагани с пръчки пред други задържани. Момичетата в местата за задържане са в особен риск от физическа и сексуална злоупотреба, главно когато надзирателите са мъже.⁵⁰

63. Спазвайки разпоредбите на Конвенцията за правата на детето, националните законодателства в повечето страни изискват отделни помещения за задържане на деца в конфликт със закона, за да се предотврати злоупотребата и експлоатацията от възрастните. Въпреки това, пребиваването на едно място с възрастни е обикновена практика в много страни. Задържаните деца са също в повишен риск от себе-увреждане или възприемане на поведение тласкащо към самоубийство, особено в случаи на продължено или безкрайно задържане, изолация или при държане съвместно с възрастни.

„Понякога един ден в затвора е като една година. Но след 10 дни свикваш към това и вече не плачеш толкова”

⁴⁶ *Global Summary of the Legal Status of Corporal Punishment of Children*, цитирано по-горе в бележка 6.

⁴⁷ G. Capelaere and A. Grandjean, *Enfants privés de liberté: droit et réalités* (Liège, Editions Jeunesse et Droit, 2000)

⁴⁸ F. Martin и Parry-Williams, *The Right Not To Lose Hope*, (London, Save the Children UK, 2005)

⁴⁹ *Global Summary of the Legal Status of Corporal Punishment of Children*, вижте бележка под линия 6.

⁵⁰ Доклад на Специалния докладчик по насилието над жените относно посещение в Съединените щати за изучаване на насилието над жени в щатските и федералните затвори (E/CN.4/1999/68/Add.2), §§ 55 и 58.

Момче в изправителен дом⁵¹**Г. Насилие в работната среда**

64. Има малко данни за насилието над деца-работници, особено тези в сивия сектор на икономиката.⁵² Международните стандарти, като конвенцията на МОТ № 138 (1973 г.) относно минималната възраст за наемане на работа, не допускат деца под минималната възраст за наемане на работа да бъдат на работни места. Във всички региони насилието - физическо, сексуално и психологическо - засяга много милиони деца, които работят както законно, така и нелегално. То се използва за принуждаване на децата да работят, или за наказание или контрол над тях на работното място. Някои категории нелегален труд се определят като „най-лоши форми на детски труд” и следователно, представляват насилие над децата.

65. Информацията за действия на насилие на работното място над деца подсказва, че в повечето случаи то се упражнява от „работодателите”, въпреки че извършителите могат да бъдат също други работници, клиенти, бригадири, потребители, полицията, престъпни групи, или в случаите на сексуално насилие, сводници.

66. Най-голямата категория труд за момичета под 16 години е домашната работа,⁵³ която не рядко прима форма на нерегулиран труд и експлоатация, а в отделни случаи неплатен труд и робство.⁵⁴ Няколко страни са й дали определение като „най-лоша форма” на детски труд съгласно конвенцията на МОТ № 182 (1999 г.) относно забраната и незабавни действия за премахването на най-лошите форми на детски труд.⁵⁵ Децата-работници съобщават за малтретиране като физически наказания, унижение и сексуален тормоз, а децата домашни работници заявяват, че са постоянно унижавани.⁵⁶ Повечето физическо и психическо насилие над децата-домашни работници се извършва от жени (обикновено работодателите), но момичетата често са предмет на сексуално насилие от мъжете-членове на семейството или техния работодател.⁵⁷

67. Експлоатацията на деца под 18 години за проституция, в детската порнография и подобни дейности представлява насилие.⁵⁸ Счита се, че 1 милион деца влизат в този

---

⁵¹ M. Grndal, *One Day in Prison - Feels like a Year: Palestinian Children Tell Their Own Stories*, (Save the Children, Stockholm, 2003)

⁵² Изследване на Генералния секретар на ООН за насилието над деца, Регионален обобщителен доклад: Източна Азия и Тихия океан (2005); пак там: Близкия изток и Северна Африка (2005 г.); пак там: Латинска Америка (2005 г.)

⁵³ Детски труд: на прицел е нетърпимото. Доклад представен на 86-та сесия на Международната конференция по труда (Женева, МОТ, 1998 година)

⁵⁴ *Abuses Against Child Domestic Workers in El Salvador*, Human Rights Watch, vol. 16, No. 1(B) (2004); *Always on Call: Abuse and Exploitation of Child Domestic Workers in Indonesia*, Human Rights Watch, vol. 17, No. 7(C) (2005); Human Rights Watch, *Inside the Home, Outside the Law: Abuse of child domestic workers in Morocco*, Human Rights Watch, vol. 17, No. 12(E) (2005); and T. Blanchet, *Lost Innocence, Stolen Childhood* (Dhaka, University Press Limited, 1998).

⁵⁵ *Helping Hands or Shackled Lives? Understanding Child Domestic Labour and Responses To It*. (Женева, Международна организация на труда/Международна програма за премахването на детския труд, 2004 г.)

⁵⁶ *Child domestic workers: A handbook on good practice in programme interventions* (London, Anti-Slavery International, 2005 г.), стр. 5-6.

⁵⁷ J. Blagbrough, “Violence against child domestic workers”. Документ на Anti-Slavery International paper представен на семинар на “Спасете децата”, Тайланд, септември 2000 година

⁵⁸ За пълно определение на търговската сексуална експлоатация на деца, вижте Декларацията на Световния конгрес срещу търговската сексуална експлоатация на децата, Стокхолм, юни 1996 година. Намира се в интернет: <http://www.csecworldcongress.org>.

сектор ежегодно.⁵⁹ Много са принуждавани, отвличани, продавани и вкарвани с измама в тази дейност, или са жертва на трафик. Освен сексуалното насилие, което е свойствено на детската проституция, момичетата и момчетата в проституцията и отнесените към нея области често страдат от физическо и психологическо насилие, както и липса на грижи. Те често нямат възможност да потърсят помощ⁶⁰ и когато успеят да сторят това, са третираны като престъпници, лишавани от свобода и без възможност да протестират против мерките взети срещу тях.

68. Принудителният детски труд се среща в много части на света. Децата заставени да се трудят, или дадени като откуп за дългове, рядко могат сами да протестират срещу работодателите или другите работници, а изследванията и свидетелствата от децата показват, че към тях се прилагат всички форми на насилие. Насилието засяга също десетки хиляди деца в традиционната форма на робство, която все още съществува в някои части на света.

Д. Насилие в общността

69. Общността е източник на закрила и солидарност с децата, но тя може и да бъде среда на насилие, даже насилие между връстници, насилие с използване на оръжия, насилие от банди, полицейско насилие, физическо и сексуално насилие, отвличане и трафик. Насилието също се асоциира с мас-медията и новите информационни и комуникационни технологии. По-големите деца са в най-голям риск от насилие в общността, а девойките са в повишен риск от сексуално насилие и насилие свързано с различието в половете.

70. За някои деца отиването и връщането от училище може би е първата самостоятелна изява в общността и може би първото излагане на риск. Други са изложени на риск при извършване на домашни работи като носене на вода, гориво, храна за хората или животните. Тези задачи, които понякога изкисват да се извърви пеш значителна дистанция, в селските райони на развиващите се страни обикновено се дават на момичета.⁶¹

71. Сред момчетата на около 15 години се забелязва внезапно значително повишаване на случаите на насилие (както пострадали, така и извършители), което показва, че в тази възраст се обединява действието на редица фактори, които правят насилието между връстници по-често. Наличните данни показват, че в повечето части на света равнището на убийства на момчета между 15 и 17 години е най-малко три пъти по-високо отколкото във възрастовата група 10 - 14 години. Това внезапно увеличение на насилието над децата по-възрастни от 15 години се случва даже в региони с ниски общи показатели на убийствата. Това означава, че мерките за ограничаване на поведението, което допуска използване на сила, преди и по време на юношеството са жизнено важни.⁶²

---

⁵⁹ *Profiting from Abuse*. Доклад за деца в комерсиална сексуална експлоатация (Ню Йорк, УНИЦЕФ, 2001), стр. 20

⁶⁰ Международен алианс Спасете децата. *10 Essential Learning Points: Listen and Speak out against Sexual Abuse of Girls and Boys*. Глобален материал за изследването на ООН за насилието над децата (Осло, Спасете децата Норвегия, 2005 г.), стр. 58

⁶¹ *Every Girl Counts. Development, Justice and Gender. Girl Child Report* (Ontario, World Vision Canada, 2001), р. 17; UNICEF Somalia, *From perception to reality: A study on child protection in Somalia* (Nairobi, UNICEF, 2003).

⁶² Global Estimates of Health Consequences due to Violence against Children, вижте бележка под черта 8. 8

72. Физическото насилие между връстници изглежда по-често в градските райони, характеризиращи се с липса на заетост, образование и социални придобивки и нисък стандарт на жилищно равнище, където младото и бързо растящо население изразява чувството на безизходност, гняв и натрупано напрежение с побоища и анти-социално поведение. Голяма част от насилието е свързана с лични спорове между приятели и познати и силно се асоциира с използването на наркотици и алкохол. Когато има възможност за притежание на оръжие, тогава сбиванията често водят до сериозно нараняване и смърт. Различието на половете при убийствата на непълнолетни показва, че общуването между момчетата и нормите за мъжественост допринасят за насилието. В Латинска Америка и Карибския регион, например, убийствата между момчетата са два до шест пъти повече от тези между момичетата.⁶³

73. Полицейската бруталност и липсата на достъп до правосъдие често съществуват в общностите дълбоко поразени от насилие.⁶⁴ В някои страни организираната престъпност и насилието на бандите накараха правителствата да приемат силни репресивни мерки срещу тези групи. Ако тези мерки не са свързани с последователна превантивна стратегия, надеждна система от данни и дълбоко уважение към правата на човека, рисковете от насилие могат да се увеличат. Засилените наказателни мерки и голямо-машабно задържане под стража на подозираните членове на банди, наред с произволно, неефективно и изпълнено с насилие прилагане на закона още повече допринася за стигматизация на бедните младежи и ръст на насилието.

74. Изследванията на случаи на физическо насилие, което не е довело до фатален край показват, че на всяко убийство на дете се падат 20 до 40 пострадали от насилие, които са потърсили медицинска помощ. Както и при убийствата, равнището на насилие, което не е довело до фатален край е по-високо сред момчетата, отколкото сред момичетата.⁶⁵

75. Децата са уязвими на сексуално насилие и експлоатация от членовете на общността. Сексуалното насилие по-често се извършва от някой познат на детето като член на семейството или възрастен, вдъхващ доверие (като спортни треньори, религиозни служители, полицаи, учители и работодатели), но се извършва също и от хора, които детето не познава.⁶⁶ Някои изследвания напоследък посочват, че насилието често е характеристика на юношеските отношения. Предварителните резултати от продължаващата Глобална анкета за здравето на учениците, провеждана между ученици от 13 до 15 година, показва значителни равнища на физическото насилие сред деца, които излизат на срещи. Запитани дали са били ударени, получили плесници или наранени нарочно от приятел или приятелка през последните 12 месеци, 15% от момичетата и 29% от момчетата в Йордания са отговорили „да“, както и 9% от момичетата и 16% от момчетата в Намибия, 6% от момичетата и 8 % от момчетата в Свазиленд и 18 % от момичетата и 23% от момчетата в Замбия.⁶⁷

76. Насилието в общността засяга маргинализираните групи деца. Насилието от полицията срещу уличните деца - от вербален тормоз и бой до изнасилване и друго сексуално насилие, измъчване и „изчезване“ - е често срещана тема в прегледите на

---

⁶³ Пак там.

⁶⁴ Easy Targets: Violence against children worldwide (New York, Human Rights Watch, 2001).

⁶⁵ Krug, вижте бележка 1.

⁶⁶ 10 Essential Learning Points, вижте бележка 59

⁶⁷ Анализ предоставен за изследване от Глобална анкета за здравето на учениците: Световна здравна организация, вижте бележка 9.

изследванията и консултациите. Децата от всички региони съобщават за жестоко и безпричинно насилие от страна на полицията за дребни закононарушения.⁶⁸

77. Свободният и достъпният туризъм доведе със себе си секс-туризма, жертва на който често стават деца. Интернет и другите развития на комуникационните технологии също изглежда са свързани с повишен риск от сексуална експлоатация на децата, както и други форми на насилие.

78. Бежанците и други разселени деца са изправени пред значително насилие. Изследванията върху бежанците в Африка споменават за отсъствието на сигурност в обществените места като риск от сексуално насилие и насилие, свързано с различието в половете, в повечето случаи по отношение на момичетата.⁶⁹ В много лагери липсват безопасни сгради, постоянни правоприлагащи сили, убежища за оцелелите от въоръжени атаки и средства за съобщаване на случаи на насилие и за получаване на помощ.⁷⁰ В случаите на принудително преселване, най-вече жените и децата имат проблеми със своята защита, поради своя пол, както и поради своето културно и социално-икономическо положение и правен статус, което означава, че те по-малко от мъжете могат да упражнят правата си.

79. Трафикът на хора, включително деца, вътре в страната и през международните граници представлява голям международен проблем. Това явление има комплексен характер и се дължи на бедността, трудовата миграция, конфликтите или политическите вълнения, които в резултат водят до преселване на населението.⁷¹ Трафикът на хора включва различни форми на насилие: отвлечане или измама от трафикантите при сделките си с децата, техните родители или други попечители, сексуално насилие, което се отнася за жертвите на трафика по време на прехвърлянето им до крайния пункт на пътуването⁷² и когато са държани като пленници, често придружавано от насилие докато чакат за мястото за „работа“. Повечето жертви на трафика се вкарват в среда, свързана с насилие: проституция, принудително сключване на брак и домашна и земеделска работа в условия на робство, принудителен труд или робски труд за изплащане на дълг.

80. Средствата за масова комуникация - печатната преса или визуалните медии като телевизията, филми и видео игри понякога изобразяват насилието като нормално или го героизират, включително насилието над деца.⁷³ Интернет също стимулира производството, разпространението и използването на материали изобразяващи сексуално насилие над деца. Интернет се използва за он-лайн предложения или „опитомяване“ (осигуряване доверието на децата за въвличане в ситуации където те могат да бъдат наранени). Той също излага децата на въздействието на материали с

---

⁶⁸ M. Wernham, *An Outside Chance: Street Children and Juvenile Justice — An International Perspective* (London, Consortium for Street Children, 2004).

⁶⁹ Darfur: women raped even after seeking refuge; donors must increase support to victims of sexual violence. Human Rights Watch, press release, 11 April 2005; Lives blown apart: Crimes against women in times of conflict (London, Amnesty International, 2004); A. C. Okot, I. Amony and G. Otim, *Suffering in Silence: A Study of Sexual and Gender Based Violence (SGBV) in Pabbo Camp, Gulu District, Northern Uganda* (New York, UNICEF, 2005); J. Gardner and J. El Bushra, *Somalia, The Untold Story: The War through the eyes of Somali Women* (London, CIIR and Pluto Press, 2004).

⁷⁰ J. Ward, *If not now, when? Addressing gender-based*

⁷¹ *Trafficking in human beings, especially women and children, in Africa* (2nd edition) (Florence, UNICEF Innocenti Insight, 2004)

⁷² *Trafficking for sexual exploitation and other exploitative practices*. Innocenti Insight (Florence, UNICEF Innocenti Research Centre, 2005).

⁷³ *Изследване на Генералния секретар на ООН на насилието над деца*, Регионален обобщителен доклад: Северна Америка (2005)

порнография или насилие, както и тормоз и сплашване, както и дразнене от възрастни или други деца.⁷⁴ Анкети в Канада и Великобритания показват, че голям брой ученици са подложени на тормоз, заплашване или преследване чрез електронна поща или по мобилните телефони, или някой е публикувал он-лайн лъжлива информация за тях.⁷⁵ Достъпът на децата и използването на интернет се контролира по-трудно, отколкото използването от тях на печатни медии, телевизия и филми.

IV. ДОСТИГНАТ НАПРЕДЪК

81. Анализът на отговорите от правителствата на въпросника, подготвен за моето изследване и заключителните наблюдения от Комитета по правата на детето показват, че правителствата и други организации са предприели многобройни инициативи за превенция и ответна реакция на насилието над деца, за което говоря по-горе.

82. Натрупаният опит и знания от страна на държавите и международните организации за разработка и приложение на превантивни и ответни реакции бяха също представени на регионалните консултации, което свидетелства за възможностите на всички страни да приемат мерки за реакция на това сериозно предизвикателство.

83. Сто деветдесет и две страни са ратифицирали Конвенцията за правата на детето, като много от тях са ратифицирали Факултативният протокол към Конвенцията за правата на детето относно търговията с деца, детската проституция и детската порнография и Факултативният протокол към Конвенцията за правата на детето относно участието на децата във въоръжени конфликти. Откакто тази Конвенция е влязла в сила, приети са и други важни нормативни документи, които също са в сила със значителен брой ратификации. Конвенция № 182 на МОТ бе приета през 1999 година, а Протоколът за превенция, намаляване и наказание на трафика на хора, по-специално жени и деца допълващ Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу транс-националната организирана престъпност бе приет през 2000 година.

84. На основата на тези нормативни документи са осъществени много инициативи и са предприети конкретни действия. Например, Конвенция № 182 на МОТ доведе до приемането на нови или изменени трудови закони и национални планове за действие, осигуряващи нови механизми за премахването на най-лошите форми на детски труд. Отбелязан е напредък също в забраната и решаването на проблема с трафика на деца чрез приемане на закони срещу това явление и укрепване на двустранното и многостранно сътрудничество със страните на произход и транзит.

85. Отговорите на моите въпроси показват, че действията за решаване на проблема с насилието над деца са били преди всичко в областта на законодателството. Държавите са приели закони, които решават въпросите, отнасящи се до насилието над деца, а някои са хармонизирали вътрешното си законодателство с Конвенцията, нейните факултативни протоколи и други споразумения. Правните реформи, обаче се фокусират върху тесен, макар и важен кръг въпроси и не предприемат цялостен подход към насилието над деца. Малко държави са провели подробен преглед на правната рамка, тъй че тя да реши въпросите с насилието над деца по-ефективно, а приемането на закони, включително правни реформи остава предизвикателство.

---

⁷⁴ ECPAT, Violence against Children in Cyberspace. Resource report for the United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children (2005).

⁷⁵ T. Beran and Li Q, "Cyber-Harassment: A Study of a New Method for an Old Behavior". *Journal of Educational Computing Research*, vol. 32, No. 3 (2005), pp. 265-277.

86. В много държави, законодателството за борба с насилието над деца се концентрира върху сексуалното или физическо насилие и не взема предвид психологическото насилие. Фокусира се върху закрилата и наказанието, а възстановяването, ре-интеграцията и обезщетението получават много по-малко внимание. Някои държави се придържат към схващането, че превенцията също може да се осъществи чрез законодателство, насочено към закрила и наказание.

87. Отговорите на моя въпросник също показват, че са разработени и приети национални планове за действие, програми и политики свързани с насилието над деца. Тези планове се фокусират върху сексуалната експлоатация и трафика с деца. Няколко държави са създали структури, включително съдилища за непълнолетни и семейни, за решаване на проблема със закрилата на децата и други въпроси, свързани с децата. Много държави съобщават също, че са осъществили инициативи свързани със застъпничеството, повишаване на информираността на населението и обучението по въпроси на правата на детето и закрилата на детето, като отбелязват положителната роля на медиите в разяснителните кампании, разпространяване на информация и мобилизацията на обществото. Няколко държави, обаче, отбелязват вредната роля, която понякога медиите играят в търсене на сензационност, нарушаване на личния живот на деца - жертви на насилие и излагане на децата на насилие.

88. Макар да отбелязват, че прилагането на закона е неравномерно и съществуващите инициативи са, общо взето, неефективни, Комитетът по правата на детето и притежателите на специален процесуален мандат в областта на правата на човека признават в същото време постигнатия напредък за закрилата на детето от насилие във всички ситуации. В своя диалог със страните-членки от всички региони Комитетът е установил, и отбелязва това с благодарност, съществуването на добри практики и положителни инициативи, като усилията да се ликвидира практиката на женското генитално осакатяване/обрязване, детския труд - включително премахването на неговите най-лоши форми - и домашното насилие срещу жените и децата. Изпълняват се програми за предоставяне на помощ и услуги на уличните деца, подкрепа на родителите и развитие на техните родителски умения и е създадено законодателство с цел забрана на дискриминацията срещу децата от маргинализираните групи, включително деца с увреждания, деца инфектирани и засегнати от ХИВ/СПИН, деца от коренното население и деца принадлежащи на национални, етнически, религиозни и езикови малцинства.

89. Регионалните механизми за защита на правата на човека също имат твърде важна роля за подобряването на правните стандарти за закрила на децата от насилие. Механизмите за правата на човека на Съвета на Европа, както и на Европейския съд по правата на човека и Европейския комитет по социалните права, са издали важни постановления и решения относно насилието над деца, включително телесното наказание и сексуалната злоупотреба. Нормативни документи за решаване на въпроса с трафика на деца и насилие, свързано с новите информационни технологии, са разработени също с помощта на органите на Съвета на Европа. Страните от Африканския съюз са приели Протокол към Африканската харта за правата на човека и народите, отнасящ се за правата на жените в Африка, който предоставя допълнителни възможности за премахване на вредни традиционни практики, като женското генитално осакатяване. На под-регионално равнище, през 2000 година Южно-азиатската асоциация за регионално сътрудничество прие регионална Конвенция за превенцията и борбата с трафика на жени и деца за проституция.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

„Поставяйки пред обществото многото въпроси на децата изправени пред насилието, ние разбираме, че нашата участ е част от голямата световна борба за реализация на правата на човека. Нашият вик не иска специално отношение, по-скоро, човешко отношение в съответствие с основните ценности на човешкото достойнство, които са основата на [Всеобщата] Декларация [за правата на човека]. Като граждани на света ние настояваме да бъдем признати като първи, а не втори клас човешки същества”

Декларация на децата от Карибския регион

90. Въпреки напредъка, много остава да се направи и няколко фактори ограничават въздействието на мерките, които са взети или предложени по отношение на насилието над деца. Тези фактори са липса на знания или разбиране на насилието над деца и неговите корени, за което принос има и недостигът на данни и статистически материали. Усилията да се решат въпросите на насилието над деца често са пасивни, като се фокусират върху симптомите и последствията, а не върху причините. Стратегиите са по-скоро фрагментирани, а не интегрални и за мерки за решаване на проблема се разпределят недостатъчно ресурси. В допълнение, международните ангажименти за закрила на децата от насилие често не се превръщат в действия на национално равнище.

91. Страните-членки вече са поели ангажимент да закрилят децата от всички форми на насилие. Обаче ние трябва да приемем, от показанията на децата по време на процеса на изследването, както и в самото проучване, че тези ангажименти далеч не са изпълнени. Основното послание на изследването е, че никакво насилие над деца не е оправдано; всяко насилие над деца може да се предотврати. Не трябва да има повече извинения. Страните-членки трябва да действат сега по спешност, за да изпълнят своите задължения по правата на човека и другите ангажименти за осигуряване на закрила от всички форми на насилие. Макар че правните задължения принадлежат на държавите, всички сектори на обществото, всички граждани разделят отговорността да бъде осъдено и предотвратено насилието над деца и да бъде оказана помощ на децата - жертви на насилие. Никой от нас не ще може да погледне в очите на децата, ако ние продължаваме да одобряваме проявата на каквато и да е форма на насилие срещу тях, или да прощаваме на насилниците.

92. В същото време, последствията от насилието над деца са различни според естеството и жестокостта на насилието, а следователно усилията да се предотврати и пресече такова насилие трябва да бъдат много планови, да съответстват на типа насилие, на обстановката в която то се проявява и на личността на извършителя или извършителите, като винаги се държи сметка за най-добрите интереси на детето.

93. В периода на разработката на изследването, аз се ръководех от следните принципи, които са отразени в моите препоръки:

(a) Никакво насилие над деца не е оправдано. Децата никога не трябва да получават по-малко закрила отколкото възрастните;

(b) Всяко насилие над деца е предотвратимо. На основата на съществуващите факти държавите трябва да инвестират в политика и програми за премахване на факторите, които водят до възникване на насилие над децата;

- (c) Държавите носят най-главната отговорност за осигуряване на правата на децата за закрила и достъп до съответните услуги и за подкрепа на възможностите на семействата да полагат грижи за децата в безопасна среда;
- (d) Държавите имат задължение да осигуряват при всеки случай на насилие извършителят да носи отговорност;
- (e) Уязвимостта на децата към насилие е свързана с възрастта им и с техните възможности в процеса на развитието им. Някои деца, поради своята принадлежност към даден пол, раса, етнически произход, увреждане или социален статус, са особено уязвими;
- (f) Децата имат право да изразят своите възгледи и тези възгледи да бъдат взети под внимание при изпълнението на политиката и програмите.

Препоръки

94. **Моите препоръки се състоят от редица общи препоръки, които се отнасят за всички усилия за превенция на насилието над деца и предприемане на съответни мерки, когато то се случи и конкретни препоръки по отношение на дома и семейството, училището и другите образователни заведения, институциите за детски грижи и местата за задържане под стража, работните места и общността.**

95. **Те са насочени на първо място към държавите и се отнасят до техните законодателни, административни, съдебни, политически, комунални и институционални функции. Някои препоръки са насочени към други сектори на обществото, които също са жизнено важни. Към тях спадат професионалните организации, профсъюзите, научно-изследователските институти, работодатели, неправителствени и граждански организации. Те са насочени също и към родителите и децата.**

A. Основни препоръки

1. **Да се укрепва националната и местната ангажираност и действие**

96. **Препоръчвам всички държави да разработят много-планова и систематична рамка за вземане на мерки за борба с насилието над деца, която да се интегрира в процеса на национално планиране. Трябва да бъде формулирана национална стратегия, политика или план за действие по насилието над деца с реалистични и обвързани с време цели, координирана от ведомство с капацитет за привличане на многобройни сектори в широка стратегия за осъществяване. Националните закони, политики, планове и програми трябва напълно да съответстват на международните права на човека и достигнатото научно знание. Провеждането на националната стратегия, политика или план трябва систематично да се подхвърля на оценка според установените цели и графици и да се обезпечава с подходящи човешки и материални ресурси за осигуряване на нейното осъществяване.**

2. **Да се забрани всяко насилие над деца.**

97. **Аз призовавам всички държави да осигурят нито едно лице на възраст под 18 години да не бъде подложено на смъртно наказание или лишаване от свобода до живот, без възможност за освобождаване. Аз препоръчвам държавите да вземат всички необходими мерки незабавно да спрат изпълнението на смъртните наказания на лица за престъпления, извършени от тях преди достигане на 18-годишна възраст и да вземат необходимите правни мерки за смяна на наказанието**

в съответствие с международните стандарти за правата на човека. Смъртната присъда на лица за престъпления извършени преди достигане на 18 годишна възраст трябва да бъде премахната като въпрос от най-голям приоритет.

98. Аз подканям държавите да забранят всички форми на насилие над деца при всякакви условия, включително всякакво телесно наказание, вредните традиционни практики като ранни и насилствени бракове, женско генитално осакатяване и така наречените престъпления на честта, сексуалното насилие и измъчванията и друго жестоко, нечовешко или унижително отношение или наказание, както се изисква в международни договори, включително Конвенцията за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне и наказания и Конвенцията за правата на детето. Аз привличам вниманието към обща бележка № 8 (2006 г.) на Комитета по правата на детето относно правото на детето на закрила от телесно наказание и други жестоки или унижителни форми на наказание (членове 19, 28, ал. 2 и 37, между другото)(CRC/C/GC/8)

3. Превенцията да се превърне в приоритет.

99. Аз препоръчвам държавите да превърнат превенцията на насилието над деца в приоритет, като се решат въпросите с причините за насилието. Така както са жизнено важни ресурсите, посветени на интервенция непосредствено след прояви на насилие, държавите трябва да отделят съответни ресурси за справяне с рисковите фактори и превенция на насилието, преди то да се случи. Политиките и програмите трябва да предлагат мерки за преодоляване на непосредствените рискови фактори, такива като липса на привързаност между деца и родители, разрушаване на семейството, употреба на алкохол и наркотици и достъп до огнестрелно и друго оръжие. В тон с целите на развитието на хилядолетието, вниманието трябва да бъде съсредоточено върху икономическата и социалната политика, която помага за ликвидиране на бедността, неравенството породено от различието между половете и други форми на неравенство, ножицата в доходите, безработицата, градската пренаселеност и други фактори, които подкопават обществото.

4. Да се пропагандират ценности, в които няма насилие и повишаване на осведомеността на обществото

100. Аз препоръчвам държавите и гражданското общество да се стремят да преразгледат отношението, което опрощава и приема като нормално насилието над децата, включително стереотипните роли за момичетата и момчетата и дискриминацията, приемането на телесното наказание и вредните традиционни практики. Държавите трябва да осигурят правата на децата да станат достойни и да бъдат разбрани от всички, в това число и от самите деца. Кампаниите за обществена информация трябва да се използват за повишаване на чувствителността на обществеността към вредното въздействие, който насилието има върху децата. Държавите трябва да насърчават медиите да пропагандират не насилствените ценности и да изпълняват насоки, гарантиращи във всички материали на медиите пълно уважение на правата на детето.

5. Да се повиши капацитета на всички, които работят с децата и за децата

101. Аз препоръчвам повишаване на капацитета на всички тези работещи за и с децата, за да могат да допринесат за ликвидирането на всякакво насилие над деца. Необходимо е да се осигури първоначално обучение и повишаване на

квалификацията по време на работа, които дават знания и възпитават уважение към правата на детето. Държавите трябва да инвестират в систематично образование и програми за обучение както на професионалистите, така и на непрофесионалистите, които работят с и за децата и семействата, за да могат да предотвратяват, разкриват и реагират на насилието над деца. Трябва да бъдат съставени и да се изпълняват етични кодекси и ясни стандарти за практика, които включват забрана и отхвърляне на всички форми на насилие.

6. Да се обезпечат услуги за възстановяване и социална реинтеграция.

102. Аз препоръчвам държавите да осигурят достъпни, чувствителни към децата и универсални здравни и социални услуги, включително до-болнична и спешна медицинска помощ, правна помощ за децата и, където е необходимо, за семействата, когато се разкрият случаи на насилие. Системите на здравеопазването, наказателното правосъдие и социалните услуги трябва да бъдат така устроени, че да обслужват специалните нужди на децата.

7. Да се осигури участието на децата.

103. Аз препоръчвам държавите активно да включат децата в обществения живот и да уважават техните възгледи по всички аспекти на превенцията, реакцията и мониторинга на насилието над тях, като държат сметка за член 12 от Конвенцията за правата на детето. Детските организации и инициативите ръководени от деца за решаване на въпросите с насилието, водени от най-добрите интереси за децата, трябва да получат подкрепа и насърчение.

8. Да се създадат системи и служби за подаване на сигнали, които да са достъпни и удобни за ползване от деца

104. Аз препоръчвам държавите да установят безопасни, добре оповестени, конфиденциални и достъпни механизми за децата, техните представители и други лица, чрез които те да могат да изпращат сигнали за насилие над деца. Всички деца, включително тези в социалните заведения, в местата за задържане под стража, трябва да знаят за съществуването на механизми за подаване на жалби. Трябва да бъдат установени механизми, такива като горещи телефонни линии, чрез които децата да могат да изпращат сигнали за злоупотреба, да говорят един-на-един с опитен съветник и да молят за помощ и съвет, както и да се използват нови технически средства за въвеждане на други начини за изпращане на сигнали за насилие.

9. Да се осигури търсене на отговорност и премахване на безнаказаността.

105. Аз препоръчвам държавите да повишават доверието на общността към правосъдната система, между другото, като се изправят пред закона всички извършители на насилие над деца и се осигури те да носят отговорност чрез съответни наказателни, граждански, административни и професионални процеси и санкции. Лица, осъдени за престъпления свързани с насилие и сексуална злоупотреба с деца, трябва да бъдат лишени от възможност да работят с деца.

10. Да се подходи към насилието над деца от гледна точка на разликата в половете

106. Аз препоръчвам държавите да осигурят всички политики и програми насочени срещу насилието, да се разработват и осъществяват от позицията на различието между половете, като се държи сметка за различните рискове пред които са изправени момчетата и момчетата по отношение на насилието;

държавите трябва да пропагандират и закрилят правата на човека на жените и момичетата и да вземат мерки за премахването на всички форми на дискриминация, основани на пола като част от цялостната стратегия за превенция на насилието.

11. Да се разработи и внедри систематично събиране на национални данни и тяхната научна обработка

107. Аз препоръчвам държавите да подобрят събирането на данни и системите за информация, за да определят уязвимите под-групи, за да предоставят информация на органите за разработка на политиката и програмите на всички равнища и да проследят напредъка в изпълнението на целта превенция на насилието над деца. Държавите трябва да използват национални показатели на основата на международно одобрени стандарти и да осигурят данните да се събират, анализират и разпространяват за мониторинг на хода на процеса. Ако все още липсват, следва да се създадат и поддържат регистри за ражданията, смъртните случаи и браковете с пълно национално покритие. Държавите трябва също да създадат и поддържат данни за децата без родителска грижа и децата в наказателната правосъдна система. Данните трябва да бъдат събирани по пол, възраст, градско/селско местоживееие, домакинство и семейни характеристики, образование и етническа принадлежност. Държавите трябва също да разработят национален тематичен план за изследователска работа по насилието над деца във всяка среда, където се случва насилие, като се използват и изследвания с помощта на интервюта с децата и родителите, с особено внимание върху уязвимите групи момчета и момичета.

12. Да бъде укрепена международната ангажираност.

108. Аз препоръчвам държавите да ратифицират и приложат Конвенцията за правата на детето и нейните два факултативни протоколи по участието на деца във въоръжени конфликти и по продажбата на деца, детската проституция и порнографията. Всички резерви, които са несъпоставими с предмета и целта на Конвенцията и факултативните протоколи трябва да бъдат оттеглени в съответствие с Виенската декларация и Плана за действие на конференцията за правата на човека от 1993 година. Държавите трябва да ратифицират всички съответни международни и регионални нормативни документи, които предоставят закрила на децата, включително Конвенцията за предотвратяване на изтезанията и жестокото, нечовешко и унижително отношение и наказания; Римския статут на международния наказателен съд; Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и нейните факултативни протоколи; Конвенциите на МОТ № 138 за минималната възраст за наемане и № 182 за най-лошите форми на детски труд; и Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу транс-националната организирана престъпност и Протокола за предотвратяване, спиране и санкциониране на трафика на хора и особено на жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транс-националната организирана престъпност. Държавите трябва да изпълнят всичките свои правни задължения и да укрепят сътрудничеството си с органите по договорите.

109. Аз препоръчвам държавите да действат в съответствие със своите ангажименти по превенция на насилието, поети на Специалната сесия на Общото събрание за децата и в контекста на резолюцията на Световната здравна асамблея

на СЗО⁷⁶ за изпълнение на препоръките на *Световния доклад по насилието и здравеопазването*, и други регионални обществени резолюции по здравеопазването, които подкрепят тази резолюция.

Б. Препоръки, отнасящи се до определена обстановка

1. У дома и в семейството

110. Имайки предвид, че семейството носи главната отговорност за възпитанието и развитието на детето и че държавата трябва да подкрепя родителите и предоставящите грижи при отглеждането на децата, аз препоръчвам:

(a) Да се създават и разширяват програми, които да подкрепят родителите и други лица, предоставящи грижи, при отглеждането на децата. Инвестициите в системата на здравните грижи, образованието и социалното благополучие трябва да включват програми за качествено ранно развитие на детето, посещения по домовете, пред и след-натални услуги и програми за създаване на източници на доходи за групите в неравностойно положение;

(b) Да се създават целеви програми за семействата, които се намират в особено трудно положение. Такива са семейства начело на които стои жена или дете, от малцинствата или други групи, изправени пред дискриминация и семейства, които се грижат за деца с увреждания.

(c) Да се създадат програми за обучение на родителите, които отразяват различието на половете, и които се фокусират върху не-насилствените форми на дисциплина. Такива програми трябва да пропагандират здрави отношения родители - деца и да ориентират родителите към конструктивни и положителни форми на дисциплина и подходи за развитие на детето, като се държи сметка за развиващите се възможности на детето и важноста да се уважават неговото мнение.

2. В училище и други учебни заведения

111. Имайки предвид, че всички деца трябва да бъдат в състояние да учат в обстановка, свободна от насилие, че училищата трябва да бъдат безопасни и приятелски настроени към детето и учебните програми трябва да бъдат основани на техните права, както и че училищата създават среда, в която отношението на прощаване на насилието може да се преразгледа и могат да се научат не-насилствени ценности и поведение, аз препоръчвам държавите:

(a) Да насърчават училищата да възприемат и осъществяват етичен кодекс отнасящ се за целия персонал и за учениците, който се противопоставя на всички форми на насилие, държи сметка за стереотипите и поведението, основани на различието на половете и други форми на дискриминация;

(b) Да осигурят директорите на училищата и учителите да използват не-насилствени стратегии за преподаване и обучение и да прилагат управление на класа и дисциплинарни мерки, които не почиват на страх, заплахи, унижение и физическа сила;

---

⁷⁶ Изпълнение на препоръките на Световния доклад по насилието и здравеопазването. Доклад на Световната здравна асамблея (СЗА56,24), Петдесет и шеста Световна здравна асамблея (Женева, Световна здравна организация, 2003 година)

(c) Да предотвратяват и намаляват насилието в училище чрез специални програми, които обхващат цялата училищна среда, включително чрез насърчаване усвояването на умения като не-насилствени подходи за разрешаване на конфликти, провеждане на политика против хулиганските прояви и пропагандиране на уважение на всички членове на училищната общност;

(d) Да осигурят учебните програми, процесите на преподаване и другите практики да са в пълно съответствие с разпоредбите и принципите на Конвенцията за правата на детето и да не съдържат положения пропагандиращи, активно или пасивно, насилието или дискриминацията във всяка нейна проява.

3. В системите на социалните услуги и правосъдието

112. Имайки предвид, че държавите са отговорни за осигуряването на безопасността на децата в социалните домове и местата за задържане на непълнолетни нарушители, аз препоръчвам държавите:

(a) Да изведат като приоритет намаляването на броя на децата в социалните заведения, като подкрепят запазването на семейството и други алтернативи на основата на общността, докато отдаването на деца в социални заведения остане едва последна мярка. Във всички случаи трябва да се отдава предпочитане на грижите за детето в семейството, като това стане единствена алтернатива за бебетата и много малките деца. Държавите трябва да осигурят където е възможно, децата в социални заведения да се ре-интегрират със своето семейство при подходящи условия. Като признават специалната уязвимост на децата на коренното население и децата принадлежащи към малцинства, държавите трябва да осигурят тези деца и техните семейства да имат подкрепа и да разчитат на социални заведения на основа на тяхната култура, а социалните работници да имат подходящо обучение за ефективна работа с тях;

(b) Да се намали броя на децата, влизаци в системата на правосъдието като се де-криминализират „статусните закононарушения“ (закононарушения, които стават престъпление само когато са извършени от деца, например бягство от училище, бягство от дома, или „извън родителски контрол“), поведение за оцеляване (като просия, продаване на секс, ровене из кофите за боклук, шляене по улиците или скитничество), и случаите когато децата стават жертва на трафик или сексуална експлоатация. Държавите трябва също да установят всеобхватна и отговаряща на интересите на децата, възстановителна система за правосъдие на непълнолетните, която отговаря на международните стандарти.⁷⁷ Задържането трябва да се прилага за деца - закононарушители, които се считат, че представляват реална опасност за други и трябва да бъдат инвестирани значителни ресурси за алтернативни механизми, както и за рехабилитация и програми за интеграция в условията на общността;

(c) Редовно да се прави оценка на местата за задържане, като се разгледат причините за настаняването на детето в заведение или в място за задържане под стража, с оглед прехвърляне на детето в семейство или под грижите на общността;

---

⁷⁷ Вижте например, Член 37, 39 и 40 от Конвенцията за правата на детето, стандартните минимални правила на Организацията на обединените нации за администриране на правосъдие над непълнолетни (Пекински правила), ръководните насоки за превенция на престъпността след непълнолетните (Риадски насоки) Правилата на Организацията на обединените нации за закрила на непълнолетни лишени от свобода и ръководни насоки за действия по отношение на децата в наказателната правосъдна система.

- (d) Да се установят механизми за независимо подаване на жалби, провеждане на разследване и правоприлагане в случаи на насилие в социалната и правосъдната система;
- (e) Да се осигури децата в институциите да знаят своите права и да имат достъп до механизмите за защита на тези права;
- (f) Да се осигури ефективен мониторинг и редовен достъп до социалните заведения и местата за задържане на независими организации, упълномощени да извършват посещения без предварително оповестяване, да провеждат интервюта с децата и персонала насаме и да разследват обвинения в насилие;
- (g) Да бъде ратифициран факултативния протокол към Конвенцията срещу изтезанията, която предвижда система за независими предварителни посещения в местата за задържане.

4. На работното място

113. Имайки предвид, че малолетни деца не трябва да бъдат на работни места и значението на закрилата на всички работещи деца от всички форми на насилие, както се изисква от Конвенции № 138 и № 132 на МОТ, Конвенцията за правата на детето и други международни нормативни документи, аз препоръчвам държавите:

- (a) Да осигурят изпълнението на вътрешните трудови закони, да изведат премахването на детския труд като цел в националната политика за развитие и да дават приоритет на премахването на „най-лошите форми” на детски труд, които по своята същност представляват насилие. Особено внимание трябва да се отдели на икономическата експлоатация на децата в неофициалния сектор, например, селското стопанство, риболова и домашната работа, където явлението е по-широко разпространено. В допълнение държавите трябва да осигурят децата-работници да участват в дискусиите за решаването на този проблем;
- (b) В случаите, когато децата работят законно (т.е. в съответствие с международните конвенции), да създават и внедряват регулаторни механизми и процеси на инспекции, които изрично включват програми за превенция на насилието, системи за подаване на сигнали и процедури за подаване на жалби;
- (c) Когато децата работят нелегално, да осигурят наличието на програми за възстановяване и интеграция, които подпомагат главно малолетните деца и тези в „най-лошите форми” на труд да напуснат работа, да получат образование и професионално обучение и да подобрят своите шансове за живот без по-нататъшно преживяване на насилие;
- (d) Да привлекат частния сектор, профсъюзите и гражданското общество на своя страна за организиране на партньорства, които стимулират мерките за корпоративна социална отговорност и насърчават частния сектор, профсъюзите и гражданското общество да възприемат етични ръководни насоки в подкрепа на програмите за превенция на работното място.

5. В общността

114. Имайки предвид, че мерките за превенция и реагиране на насилието над деца в общностите трябва да са насочени към решаване на въпросите със

социалните и икономически рискови фактори и физическата среда в общността аз препоръчвам държавите:

(a) Да внедрят стратегии за превенция с цел намаляване на непосредствените рискови фактори в общността. Рисковите фактори са различни за различните области, но общо взето включват лесен достъп до алкохол и наркотици, притежание и носене на огнестрелно и друго оръжие и използването на деца за незаконни дейности;

(b) Да се намали социалното и икономическо неравенство. Правителствата трябва да анализират въздействието на обществения живот върху уязвимостта на общностите и децата в тях към насилието и да отделят значителни инвестиции за осъществяването на политики и програми в областта на социалния живот, строителството на жилища, заетостта и качествено образование. Трябва да се даде приоритет на подходи, които фокусират върху бедността и подобряване на връзките, участието и социалните мрежи вътре и между различните групи в общността, като по този начин допринесат за изразяване на икономически, социални и културни права;

(c) Да се съставят и осъществят програми за обучение на полицейските служители по правата на детето, които включват информация по съответните начини за създаване на отношения с всички деца, особено с тези от маргинализираните групи и деца, които са обект на дискриминация; да се дадат знания на полицията относно етапите на израстване на детето, процеса на формиране на самоличност, динамиката и естеството на насилието над децата, разликата между редовните групи връстници и бандите и съответното управление на деца, които са под влияние на алкохол и наркотици;

(d) Да се осигури ранен достъп до интегрирани служби, включително координирани служби за издаване на направления и последващ контрол за пострадали и извършители; да се подобрят до-болничните грижи и спешната медицинска помощ за пострадали, заедно със служби за физическа и психологическа подкрепа; да се осъществяват програми за рехабилитация на извършители, като в същото време се има предвид, че те трябва да носят пълна отговорност;

(e) Да се пропагандират и подкрепят инициативите на местните органи на властта и гражданското общество за превенция на насилието над деца, особено чрез създаване на безопасни възможности за възстановяване и прекарване на свободното време за момчета и момичета, като се държи сметка за особено уязвимите деца;

(f) Да се насърчават и подпомагат местните общински власти в усилията им да намалят рисковите фактори в околната среда. В градоустройственото планиране трябва да се предвиждат добре осветени и безопасни обществени места за деца, включително безопасни алеи и маршрути за деца и непълнолетни за разходки из района на общността;

(g) Да се създаде съответна правна рамка, която е съзвучна с международните нормативни документи и стандарти и в нея има пълно прилагане на местните закони срещу трафика на хора; да се засилят усилията за защита на всички деца от трафик и сексуална експлоатация, включително чрез двустранно, под-регионално, регионално и международно сътрудничество и в това отношение да се хармонизират правните дефиниции, процедури и сътрудничество на всички

равнища. Стратегиите трябва да започват от първична превенция (т.е. промяна на условията, които правят децата уязвими на трафик) и да стигат до откриване на лица занимаващи се с трафик. Те трябва да осигурят защита на пострадалите от трафик и всички форми на подобна експлоатация от наказателно преследване;

(h) Да се засили разследването на престъпления, свързани с продажбата на деца, детската проституция и детската порнография чрез преглед на местните закони за да се премахне изискването за „двойна наказуемост”.⁷⁸ страните-членки на Факултативния протокол по продажбата на деца, детската проституция и детската порнография трябва да разгледат въпроса за изменение на своето законодателство, използвайки Факултативния протокол като правна база за екстрадиция по отношение на престъпления - предмет на разглеждане във Факултативния протокол.

(i) Да се осигури децата, пострадали от трафик да получат защита, достъп до здравни услуги, подходяща помощ и социална ре-интеграция, ако участват в наказателно разследване и съдебен процес. В този контекст аз привличам вниманието на държавите върху ръководните насоки на Организацията на обединените нации относно правосъдието по въпроси, свързани с деца-жертви и свидетели на престъпление;⁷⁹

(j) Да се засилват усилията за борба с използването на информационните технологии, включително интернет, мобилните телефони и електронните игри за сексуална експлоатация на деца и други форми на насилие. Да се подкрепят мерките за образование и да се съветват децата и техните настойници относно опасностите свързани с тази област. Да се криминализират и съответно наказват тези, които изготвят, разпространяват, притежават или използват детска порнография;

(k) Да се насърчава информационната и комуникационната промишленост да разработва и спазва глобални стандарти за закрила на децата, да предприеме научни изследвания по решения за защитен хардуер и софтуер и да финансира в целия свят образователна кампания по безопасното използване на новите технологии.

В. Изпълнение и последващи действия

Ние се нуждаем от вашата подкрепа да спре насилието над деца, не само в нашия регион, но в целия свят. Една китайска поговорка казва: „gi cheung lan ting”, което означава „не може да се произведе звук ако пляска само едната ръка”. Ние, децата, сме една ръка. Възрастните са другата ръка. Общността е една ръка. Правителството е една ръка...ние много вярваме, че може да се построи общност с мир, любов и единство, ако работим заедно за бъдещето!”

Деца, Източна Азия и Тихия океан

115. Държавите носят главна отговорност за изпълнение на препоръките. Обаче участието на други фактори на национално, регионално и международно равнище е от решаващо значение за съдействие на държавата да изпълни своята задача. Сред тези фактори са органите на Организацията на обединените нации,

⁷⁸ Едно закононарушение трябва да бъде престъпление както в страната, в която е извършено, така и в страната, в която се разследва.

⁷⁹ Резолюция 2005/20 на Икономическия и социален съвет

организациите на гражданското общество, включително национални институции в областта на правата на човека, професионални сдружения като асоциации на лекарите и сестрите, на общността, дейци на образованието, родители и деца.

1. На национално и регионално равнище

116. Трябва да се пристъпи незабавно към изпълнението на препоръките на национално равнище. Интеграцията в националните процеси на планиране на мерки за превенция и отпор на насилието над деца трябва да се осъществи до 2007 година и трябва да включва определянето на фокусна точка, за предпочитане на министерско равнище. Към 2009 година трябва да бъде осъществена забраната на насилието над деца със закон и да започне процес на разработка на национална система за събиране на достоверни данни. Държавите - страни по Конвенцията и нейните факултативни протоколи трябва да предоставят информация за изпълнението на настоящите препоръки в своите доклади до Комитета по правата на детето. Доклад за напредъка на изпълнението на препоръките трябва да бъде представен пред Общото събрание на неговата шестдесет и пета сесия.

117. Международните организации трябва да насърчават и да подкрепят правителствата за изпълнението на настоящите препоръки. Аз препоръчвам международните финансови институции да преразгледат своята политика и дейности от гледна точка на въздействието им върху децата. Групите страни на Организацията на обединените нации трябва да включват мерки за решаване на проблемите на насилието над деца в своите стратегии за намаляване на бедността, координираните оценки по страни и рамките на помощта за развитие.

118. Правителствата трябва да разгледат въпроса за създаване на пост на омбудсман или комисар за правата на децата в съответствие с принципите, отнасящи се до статуса на националните институции по правата на човека (Парижките принципи).⁸⁰ Работейки тясно с други ведомства занимаващи се с общественото здравеопазване и въпросите на закрилата на децата, тази институция трябва да има ясен мандат да осъществява мониторинг на правата на детето на национално, регионално и местно равнище. Където е уместно, те трябва да имат компетенцията да получават и разглеждат жалби за нарушения на правата на децата от представители на обществеността, включително от деца.

119. В светлината на приноса на регионалните организации за развитието на изследването, регионалните органи трябва да участват в изпълнението и по-нататъшните мерки по отношение на препоръките. По-нататъшното развитие на регионалните механизми трябва да се насърчава като важна част от общата рамка за последващи действия. Аз призовавам регионалните системи за защита на правата на човека също да се включат в мониторинга на изпълнението на препоръките.

2. На международно равнище

120. Предвид значението на междуведомствената координация в работата по премахването на насилието над деца, аз препоръчвам Общото събрание да се

---

⁸⁰ Принципи отнасящи се до статуса на националните институции за пропагандиране и защита на правата на човека. Мога да се видят на <http://www.unhchr.ch/html/menu6/2/fs19.htm#annex>. Тези препоръки са одобрени от Общото събрание в резолюция 48/134 от 20 декември 1993 година.

обърне с молба към Генералния секретар да назначи специален представител по насилието над деца, който да действа като високопоставен глобален застъпник за превенцията и премахването на всякакво насилие над деца, да насърчава международното и регионално сътрудничество и да осигурява последващи действия след изпълнение на настоящите препоръки.

121. Специалният представител трябва да разпространява и пропагандира препоръките от настоящото изследване на различни международни, регионални и национални форуми. Той или тя трябва периодично да се отчита пред Съвета по правата на човека и Общото събрание и трябва да координира подготовката на доклад относно изпълнението на препоръките, който да бъде представен на шестдесет и петата сесия на Общото събрание.

122. Специалният представител ще работи тясно с Комитета по правата на детето, на Специалния представител на Генералния секретар за децата и въоръжените конфликти, Специалния докладчик по продажбата на деца, детската проституция и детската порнография, Специалния докладчик по насилието над децата и жените и Специалния докладчик по трафика на хора, особено жени и деца, без да дублира тяхната работа. Той или тя трябва да сътрудничи с регионалните системи за защита на правата на човека и с всички други регионални и национални последващи инициативи.

123. Специалният представител трябва да има първоначален мандат от четири години. На основата на успешното междуведомствено сътрудничество, което бе характерно за изследването, той или тя трябва да бъдат подкрепени от ВКБООН, УНИЦЕФ и СЗО. Последващите дейности трябва да бъдат подкрепени от междуведомствена група на Организацията на обединените нации по насилието над деца, включваща неправителствени организации и деца.